

Miljödiplomering
av
koloniträdgårdsföreningar

Innehåll

Innehåll	1
Förord	2
Miljödiplomering – så går det till	3
Grundnivå	4
Checklista för grundnivå (att skickas in)	7
Områdesbeskrivning (att skickas in)	8
Brons-, silver- och guldnivå	9
Kriterier för de högre nivåerna, sammanställning	15
Checklista (att skickas in)	17

Förord

Detta material är framtaget i samarbete mellan Koloniträdgårdsförbundet, Föreningen Stor-Stockholms koloniträdgårdar och Skarpnäcks stadsdelsförvaltning 2001 – 2004.

Vid Koloniträdgårdsförbundets kongress 1999 fick Förbundsstyrelsen i uppdrag att undersöka möjligheterna att införa någon form av "miljöcertifiering" av koloniområden. Samtidigt startade projektet Kolonikultur som pågick i Skarpnäcks Stadsdelsförvaltning i Stockholm under år 2000. Ett resultat av projektet var det miljöråd som tillsattes för att arbeta fram ett förslag till miljödiplomering.

Miljörådet har bestått av Britta Gussander, FSSK, Kari Larsen, Björkhagens Fritidsträdgårdar, Rose-Marie Lithén, Skarpnäcks SDF och Solveig Sidblad, Koloniträdgårdsförbundet.

På förbundsstyrelsens uppdrag
Solveig Sidblad
Göran Svanfeldt
Leif Thorin

Kriterierna har reviderats 2011

Miljödiplomering av Koloniträdgårdsföreningar

Koloniträdgårdar är viktiga inslag i den gröna miljön i städer och tätorter. Koloniträdgårdsföreningarna kan också som förebilder bidra till en ekologiskt hållbar utveckling i samhället. Genom att stimulera till miljödiplomering vill Koloniträdgårdsförbundet uppmuntra koloniträdgårdsföreningarnas miljöarbete. Miljödiplomet blir det synliga beviset på föreningens insatser för miljön.

Ekologisk odling är för många kolonister en självklarhet idag. Men miljödiplomeringen fokuserar även på andra delar i miljöarbetet: biologisk mångfald, energi, material, transporter, vatten och avlopp.

De grundläggande tankarna i miljödiplomeringen är att

- utnyttja resurser effektivt och minimera användningen av ändliga resurser.
- minimera spridningen av miljöskadliga ämnen.
- Värna naturens mångfald och kretslopp.
- Skapa en god livsmiljö.

Miljödiplomering – så går det till

- Föreningen anmäler sitt intresse för att bli miljödiplomerad.
- Föreningen erhåller en skrift med kriterier och en handledning, samt en checklista som skall fyllas i och sändas in till Koloniträdgårdsförbundet.
- Man kan stegvis nå olika nivåer av diplomering, grundnivå, brons, silver och guld
- Föreningen kan få tips och råd från sin regionstyrelse och från förbundet.
- En kontroll utförs av en representant från förbundet eller respektive regionstyrelse inom Koloniträdgårdsförbundet. Föreningen måste själv gå i god för att vissa krav uppfylls.
- Första miljödiplomet erhålls då föreningen uppnått grundnivån.

Därefter går föreningen vidare med miljöförbättringar för att uppnå nivåerna brons, silver och guld av diplomet. För att uppnå dessa nivåer kan föreningen utifrån sina förutsättningar samla poäng genom en rad olika åtgärder.

Föreningen måste vart tredje år visa att tidigare uppnådd nivå fortfarande uppfylls för att få behålla sin diplomering. Detta görs på en ifylld checklista som sedan kommer att kontrolleras. Kan föreningen inte visa detta får man börja om från den nivån som man fortfarande uppfyller. Kraven för miljödiplomering kan i framtiden komma att skärpas, i takt med att utvecklingen på miljöområdet förändras.

Grundnivå

När föreningen anmäler sitt intresse till miljödiplomering bör föreningen formulera en enkel plan på hur man vill gå tillväga för att uppfylla kriterierna. Beslut att ansöka om miljödiplomering bör tas av styrelsen och förankras på årsmöte.

Om en del av området, t ex ett kvarter uppfyller kriterierna kan den delen få en miljöutmärkelse som ett steg på vägen mot hela föreningens miljödiplom.

Så snart som hela föreningen är godkänd och har fått sitt miljödiplom kan föreningen meritera sig för att uppnå de övriga nivåerna.

Områdesbeskrivning

Området

Föreningen utser en grupp som genomför en områdesbeskrivning. Syftet är att kartlägga områdets status. Vilka tillgångar har området och vilka förbättringar är viktiga att genomföra ur miljösynpunkt. Områdesbeskrivningen jämförs med kravlistan för miljödiplomering och ger föreningen en god bild av vad som krävs för en eventuell miljödiplomering.

Allmänt om området

Områdesbeskrivningen innehåller frågor om områdets storlek, antal lotter, hus, gemensamt grönområde, gemensam egendom som föreningshus eller annat.

Gränsar området till trafikerade vägar, hur mycket bilar finns inom området?

Har man tillgång till el, vatten och möjlighet att källsortera avfall?

Har området speciella natur- eller kulturvärden?

Finns det sällsynta odlingsväxter, välbevarade hus, sjö/vattendrag eller unik natur?

Miljökrav – mininivå

Gödsling och jordförbättring

Föreningen följer KRAVs regler. Godkända produkter finns på KRAVs hemsida www.krav.se/regler .

Förbundet har en sammanställning med rekommendationer på hemsidan www.koloni.org.

Kompostering

Alla ska kompostera sitt trädgårdsavfall på den egna lotten. Det viktiga är inte hur det komposteras utan att det ingår i ett lokalt kretslopp. Slutna komposter är endast nödvändiga för hushållsavfall. Avståndet från kompost till dike eller vattendrag ska vara minst fem meter på grund av risken för urlakning.

Växtskydd

Föreningen följer KRAVs regler. Godkända produkter finns på KRAVs hemsida www.krav.se/regler . Rekommendationer finns på förbundets hemsida.

Bevattning

Föreningen informerar om fördelar med och teknik för punktbevattning med slang, droppslang och kanna istället för spridare. Föreningen har regler för tidsbegränsad bevattning. (Gäller ej föreningar med sjövattnen)

Eldning

Eldning av trädgårdsavfall får ske gemensamt i föreningen en gång per år och i enlighet med lokala miljöbestämmelser. Enskild eldning på lotterna är inte tillåten.

Vid grillning ersätts den vanliga tändvätskan med miljömärkta produkter.

Bra miljöprodukter

Miljömärkningar

Följande är exempel på godkända märkningar.

Bra Miljöval, Svanen, Ekologiskt jordbruk, EU-blomman, KRAV, Demeter, Forest Steward-ship Council (FSC)

Material och färg

Föreningen tillhandahåller information till alla medlemmar om bra miljöval för byggmaterial och färger. Kemikalieinspektionen, Naturskyddsföreningen, Byggtjänst och Folksam har bra informationsmaterial.

Bra hushållsprodukter

Endast miljömärkta hushållskemikalier för t ex disk-, tvätt- och rengöring används.

Bevattning med sjövatten eller åvatten

Föreningen **undersöker** möjligheterna till bevattning med sjövatten för att se om vattnet har god kvalitet. Sjövatten håller rätt temperatur och kan ge viss gödslings effekt. Det kan sänka föreningens vattenkostnader. I den obligatoriska nivån föreligger inget krav på att verkligen genomföra bevattning med sjövatten eller åvatten.

Källsortering

Möjlighet att källsortera avfall finns inom området där medlemmar minst kan sortera motsvarande kommunens rekommendationer. Detta gäller föreningar som tar hand om avfall. Många områden med endast odlingslotter låter medlemmarna själva ta hand om sitt avfall.

Information till nya medlemmar

Nya medlemmar informeras om föreningens miljöarbete och vilka regler som gäller. Det kan ske på flera sätt. Antingen genom direkt information när kontraktet skrivs på, vid informationsträffar, studiecirkel eller temadagar.

Studier

Föreningen har fungerande studieverksamhet om odling och miljö.

Checklista samt områdesbeskrivning insändes till:

Koloniträdgårdsförbundet / att Solveig Sidblad

Åsögatan 149

116 32 Stockholm

Datum:

Förening:

Föreningens ordförande intygar att följande är sant och riktigt:

Kontaktperson och telefonnummer inför kontrollen av nedanstående uppgifter:

Checklista för **Grundnivå**

	Uppfyllt år	Kommentar
Områdesbeskrivning		se baksidan
Miljökrav miniminivå		
Gödning och jordförbättring		
Kompostering		
Växtskydd		
Bevattnings		
Eldning		

Bevattnings med sjö-/åvatten undersökt		gäller endast sjönära föreningar
Bra miljöval		
Källsortering		
Information till nya medlemmar		
Studier i odling och miljö		

Områdesbeskrivning

Föreningen utser en grupp som genomför en miljöanalys av området. Syftet är att kartlägga områdets status för att ha som utgångspunkt för de miljöåtgärder föreningen väljer att göra.

Området

Koloniföreningens totalyta.....m²
Varav gemensamt grönområde m²
Antal lotter.....med hus
Antal lotter.....utan hus
Skötselområde med brukaravtalm²

Gemensamma anläggningar

- Föreningshus
- Toaletter
- Duschar
- Vägar
- Grindar
- Staket/häckar
- Gemensamt försäljningsställe inom området

Speciella värden

- Historiskt värdefulla hus
- Homogen/samstämd bebyggelse
- Närhet till sjö/vattendrag
- Unik natur
- Sällsynta vilda och odlade växter
- Annat

Trafiksituationen

- Gränsar till större väg
 - Parkeringsplatser i området
- Hur ofta och när får man köra?.....
- Hur många och hur ofta kör entreprenörer ?.....

Vatten

- Kommunalt
- Eget
- Sjö / å

Sopsortering

Antal fraktioner.....

- Varmkompost för hushållsavfall

Omhändertagande av trädgårdsavfall

- Samtliga medlemmar komposterar på den egna lotten
- Möjlighet till flisning
- Möjlighet till eldning

Eltillgång

- Tillgång till el
- Gatubelysning finns
- Privat utomhusbelysning finns
- Solenergi finns
- Övrigt

Dokumentation

- Fotografisk dokumentation av området under olika tidsperioder
- Nedtecknad förenings- och områdeshistorik

Brons, silver och guldnivå (urvalsnivå med poäng)

För de föreningar som har uppnått den obligatoriska nivån, kan miljöarbetet fortsätta genom att sträva efter att uppnå följande nivåer.

Brons: Föreningen samlar 30 poäng för stuglotter och 20 poäng för odlingslotter. Dessa måste uppnås inom minst tre av de sex olika ämnesområdena, se nedan.

Silver: Föreningen samlar 40 poäng för stuglotter och 30 poäng för odlingslotter. Dessa måste uppnås inom minst fem av de sex olika ämnesområdena, se nedan.

Guld: Föreningen samlar 50 poäng för stuglotter och 40 poäng för odlingslotter. Dessa måste uppnås inom alla de sex olika ämnesområdena, se nedan.

De olika ämnesområdena är:

A. Organisation B. Odling C. Biologisk mångfald
D. Vatten, avlopp E. Energi, material F. Transport, maskiner

På checklistan sidan 16, finns en översikt så att man lätt kan se vad det handlar om.

A. Organisation

1,2 Odlingrådgivare och/eller studieorganisatör (2 respektive 2, totalt 4 p)

I föreningen finns en studieorganisatör och/eller en odlingsrådgivare. Det kan vara samma person. De ska aktivt ta del av regionens och Koloniträdgårdsförbundets studie- och miljöarbete samt föra information vidare till sin förening. Studieorganisatörens uppgift är även att inventera studiebehov.

Odlingsrådgivaren ska regelbundet inventera koloniområdet för att så tidigt som möjligt kunna upptäcka angrepp av skadedjur och sjukdomar på växterna. Rådgivaren ska i samråd med styrelsen vidta lämpliga åtgärder.

3 Faddersystem (2p)

Föreningen har ett faddersystem för att stödja nya medlemmar.

4 Ekologisk mat (3p)

Vid gemensamma träffar (årsmöten, fester, arbetsdagar o.d.) används egna odlade grödor eller inhandlad ekologisk mat då det är möjligt.

B. Odling

1 pH-mätning (1p)

Föreningen erbjuder pH-mätning och kan bistå med information för de medlemmar som önskar en fullständig jordanalys.

2 Växtföljd, gröngödsling, täckodling (1p)

Föreningen informerar om betydelsen av växtföljd samt fördelarna med täckodling och gröngödsling.

3-5 Växtföljd, gröngödsling, täckodling (p se nedan)

Medlemmarna tillämpar antingen växtföljd, gröngödsling eller täckodling med organiskt material (t ex gräsklipp, halm). Föreningen tillhandahåller växtföljdsplaner och förslag på gröngödslingsväxter. Lediga lotter sås igen med gröngödslingsväxter.

3 Växtföljd tillämpas av 50% av medlemmarna (2p)

4 Täckodling tillämpas av 50% av medlemmarna **(2p)**

5 Gröngödsling tillämpas av 50% av medlemmarna **(2p)**

6 Kompost (2p)

Hushållsavfall komposteras på kolonilotten i en för ändamålet godkänd, sluten behållare. Minst 10% av medlemmarna komposterar hushållsavfallet.

7 Flisning (2 p)

Grövre trädgårdsavfall, som inte eldas, flisas på plats eller i närområde och används i odlingarna eller komposteras. (Grova stammar lämnas lämpligen till naturlig nedbrytning eller transporteras bort)

8 Ekologiskt frö (3p)

Ekologiskt frö används där det är möjligt av de sorter som saluförs.

9 E-plantor (2p)

Vid nyplantering av frukt och bär väljs E-märkta eller certifierade plantor om det alternativet finns.

C. Biologisk mångfald

1 Information (1p)

Föreningen redogör för begreppet "biologisk mångfald" och beskriver bakgrunden genom att förklara de nationella miljömålen utifrån underlag som Koloniträdgårdsförbundet tillhandahåller.

2 Gemensam äng (2p)

Föreningen väljer ut en del av en allmänning som undantas från regelbunden gräsklippning. Ytan slås en till två gånger per år under växtperioden. Resultatet dokumenteras på hösten.

3 Gamla kulturväxter (2p)

Föreningen har ett program för bevarande av några arter gamla kulturväxter, se områdesbeskrivning.

4 Fågelholkar (1p)

Fågelholkar sätts upp på kolonilotten och / eller på gemensamma områden.

5 Bin (3p)

Bisamhällen införskaffas till området.

6 Humlor (1p)

Humblebon placeras ut på den egna stuglotten och / eller i området.

7 Ängsfröer (1p)

Frön samlas in från vilda växter lokalt och sås ut på små bearbetade ytor på gräsmark som skall bli äng. Utarma gräsmarken genom att hela tiden föra bort höet.

8 Lieslätter (1p)

Lieslätter av ängsmark eller djurbete på 50 % gemensamma ytor.

9 Brukaravtal (3p)

Föreningen sluter brukaravtal med kommunen om skötsel av mark i anslutning till koloniområdet.

10 Damm/öppet vatten (2)

Det finns öppet vatten i form av damm, bäck eller liknande i området till nytta för fåglar, insekter och andra smådjur

D. Vatten

1 Begränsad bevattning (2p)

Odlingar som kräver ytvatten, t ex såbäddar, groddplantor, nyplanterade plantor och grönsaksodlingar får bevattnas. Buskar och träd rotbevattnas. Gräsmattor ska inte bevattnas.

(Gäller ej föreningar med sjövatten)

2 Regnvatten (1p)

Regnvatten samlas upp i tunna eller liknande och används till bevattning.

3 Sjövatten (3p)

Förening med tillgång till bra sjövatten installerar detta för bevattning.

E. Energi och material

1 Information (1p)

Föreningen tillhandahåller information till medlemmar om bra miljöalternativ för uppvärmning, belysning m. m.

2 Energisparande åtgärder (1p)

Föreningen har vidtagit energibesparande åtgärder som t.ex. isolering, energisnål belysning, rörelsedetektor för belysning m.m. i gemensamhetslokaler.

3 Energival med miljöhänsyn (2p)

Föreningen använder solfångare för varmvatten i gemensamhetslokaler och/eller väljer miljömärkt el, egna solceller eller vindandelsel för eventuellt elbehov.

4 Ingen el (2p)

Föreningen har ingen elanslutning

5 Individuella elmätare (1p)

Stugorna har individuella elmätare vilket avsevärt kan minska den totala elförbrukningen.

6 Virke (2p)

Vid nybyggnation används material med låg miljöbelastning, naturmaterial, FSC- märkt trä, lärk mm. Endast miljögodkänt tryckimpregnerat virke får användas.

Inga syllar, träreglar eller dylikt impregnerade med kresot, arsenik eller krom får användas.

7 Färg (2p)

Endast miljögodkända färger används.

8 Engångsmaterial (1p)

Engångsmaterial som används vid föreningens aktiviteter ska vara återvinningsbart eller komposterbart.

F. Transporter och maskiner

1 Föreningens gräsklippare (1p)

Föreningens gemensamma gräsklippare drivs med miljögodkända bränslen.

2 Medlemmarnas egna gräsklippare (3p)

Endast el- eller handdrivna gräsklippare används.

3 Nyinköp av gemensamma gräsklippare (2p)

När föreningen byter gräsklippare ska endast miljömärkta maskiner köpas in.

4 Buller (2p)

Föreningen inför begränsningar i användandet av bullrande maskiner under helger och kvällar.

5 Biltrafik (odlingslotter 1p, stuglotter 3p)

Biltrafik är inte tillåten inom området. Parkering sker på härför avsedda parkeringsplatser utanför området.

6 Gemensamma inköp och transporter (3p)

Föreningen organiserar gemensamma inköp och transporter av tunga och skrymmande trädgårdsföremål.

7 Entreprenörer (2p)

De entreprenörer som föreningen anlitar för t ex slamtömning, containerhämtning, flisning m.m. använder miljöbränsle.

Kriterier för brons, silver & guldnivå		För att erhålla ytterligare nivå skall följande poäng uppnås:									
			Stugförening	Odlingslotter	inom antal grupper						
			Brons	30	20	3					
			Silver	40	30	5					
			Guld	50	40	6					
A. Organisation		B. Odling		C. Biologisk mångfald		D. Vatten, avlopp		E. Energi, material		F. Transport, maskiner	
1 Odlingsrådgivare finns i föreningen	2	1 Föreningen erbjuder pH-mätning och tillhandahåller info om utförig jordanalys	1	1 Föreningen informerar om begreppet "biologisk mångfald"	1	1 Begränsad bevattning	2	1 Föreningen tillhandahåller information om bra miljööternativ för uppvärmning , belysning mm	1	1 Miljöbränsle används till föreningens maskiner	1
2 Studieorganisations finns i föreningen	2	2 Information om växtföjd, täckodling och gröngödsling till medlemmar	1	2 Föreningen avsätter del av allmänning till äng	2	2 Regnvatten sparas i tunna för bevattning, 25% av medlemmarna	1	2 Energibesparande åtgärder	1	2 Endast el- eller handdrivna privata maskiner/redskap används	2
3 Föreningen tillämpar faddersystem för nya medlemmar	2	3 Växtföjd tillämpas på 50% av lotterna, (växelbruk)	2	3 Skaffa och bevara gamla kulturväxter (se kartläggning), 25% av medlemmarna	2	3 Sjövatten dras in för bevattning	3	3 Energival med miljöhänsyn	2	3 Endast Svanenmärkta nyvagräsklippare köps in i föreningen	2
4 Ekologisk mat, egen odlad eller inhandlad används på gemensamma träffar	2	4 Täckodling tillämpas på 50 % av lotterna	2	4 Sätt upp fågelholkar	1			4 Ingen el i området	2	4 Bullerbegränsning införs	2
		5 Gröngödsling tillämpas på 50% av lotterna	2	5 Skaffa bisamhälle på området	3			5 Individuella elmätare	1	5 Ingen biltrafik tillåts inom odlingslotsområdet	3
		6 Hushållsavfall komposteras på lotterna, 10% av medlemmarna	2	6 Placera ut humlebon	1			6 Endast miljöklassat virke används vid nybyggnation	2	6 Föreningen organiserar gemensamma inköp och transporter	3
		7 Flisning av grövre trädgårdsavfall	2	7 Samla vildfröer och så ut på ängen	1			7 Endast miljöklassade färger används inom området	2	7 Krav på att entreprenörer använder miljööbränsle	2
		8 Ekologiskt frö används av de sorter som saluförs	2	8 Slå ängen med lie	1			8 Engångsmaterial kan återvinnas eller komposteras	1		
		9 E-plantor eller certifierade inköps	2	9 Brukaravtal med markägaren för omgivande mark	3						
				10 Damm/öppet vatten	2						

Insändes till Koloniträdgårdsförbundet, adressen finns på andra sidan

Förening:

Checklista för Brons-, silver- och guldnivå Redovisning av poäng

		Möjlig Poäng	Uppnådda poäng	Kommentar
A	Organisation			
1	Odlingsrådgivare	2		
2	Studieorganisatör	2		
3	Faddersystem	2		
4	Ekologisk mat	2		
B	Odling			
1	pH-mätning	1		
2	Växtföljd, gröngödsling, täckodling	1		
3	Växtföljd 50 %	2		
4	Täckodling 50 %	2		
5	Gröngödsling 50 %	2		
6	Hushållskompost	2		
7	Flisning	2		
8	Ekologiskt frö	2		
9	E-plantor	2		
C	Biologisk mångfald			
1	Information	1		
2	Gemensam äng	2		
3	Gamla kulturväxter	2		
4	Fågelholkar	1		
5	Bin	3		
6	Humlor	1		
7	Ängsfröer	1		
8	Lieslätter	1		
9	Brukaravtal	3		
10	Damm/öppet vatten	2		
D	Vatten och avlopp			
1	Bevattning av grönsaks- och blomodlingar	2		
2	Regnvatten	1		
3	Sjövatten	3		
E	Energi och material			
1	Uppvärmning	1		
2	Energibesparande åtgärder	1		
3	Energival med miljöhänsyn	2		
4	Ingen el i området	2		
5	Individuella elmätare	1		
6	Virke	2		
7	Färg	2		
8	Engångsmaterial	1		
F	Transporter och maskiner			
1	Äldre & större maskiner med miljöbränsle	1		
2	Egna maskinerna el/för hand	3		
3	Svanenmärkt gräsklippare	2		
4	Bullerkrav	2		
5	Biltrafik - stuglotter	3		
5	Biltrafik - odlingslotter	1		
6	Samordnade inköp pch transporter	3		
7	Entreprenörer	2		
	Slutsumma:			

Insändes till:

Koloniträdgårdsförbundet

Åsögatan 149

116 32 Stockholm

Förbundets kontaktperson: Solveig Sidblad
tel. 08-556 930 81 e-post: solveig.sidblad@koloni.org

Datum:

Föreningens ordförande intygar att alla uppgifter är sant och riktiga:

Föreningens kontaktperson för miljödiplomeringen, adress, telefon: